

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Міжнародні фінанси

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Міжнародний бізнес

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Світлана АЧКАСОВА

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

Вступ

Міжнародні фінанси є багатоаспектною економічною категорією. Орієнтуватися у світі фінансів, уміти використовувати різні фінансові інструменти, правильно інтерпретувати фінансову інформацію – важливі компетентності майбутнього фахівця з міжнародних економічних відносин. Обізнаність щодо сутності валюти та змісту валютних відносин дозволяє застосовувати відповідні заходи для врахування валютних ризиків у зовнішній політиці. Знайомство з міжнародними фінансами у частині способів, форм та інструментів міжнародних розрахунків дає змогу більш ефективно організувати міжнародні платежі. Уміння читати та аналізувати дані платіжного балансу країни допоможе з'ясувати надійність міжнародних партнерів.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів знань щодо еволюції глобальних фінансів, перерозподілу фінансових ресурсів у системі світового господарства, функціонування світових фінансових центрів, а також умінь здійснення міжнародних розрахунків, отримання кредитів, використання різних фінансових інструментів та ухвалення обґрунтованих рішень у галузі фінансів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

вивчення основних понять, функцій та завдань міжнародних фінансів у глобальному економічному середовищі;

вивчення механізму та інструментарію прийняття рішень у валютній та кредитній сферах на міжнародному рівні, формуванні системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо функціонування валютних курсів, визначення особливостей функціонування міжнародного валютного, кредитного та фондового ринків;

формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо основ міжнародних фінансів.

Об'єктом навчальної дисципліни є міжнародні фінансові відносини, що виникають з приводу формування, розподілу та використання капіталу.

Предметом навчальної дисципліни є система фінансових відносин, які виникають між різними суб'єктами під час їхньої міжнародної діяльності, а також пов'язаних з комерційними і кредитними операціями, і які є основою проведення міжнародних розрахунків.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РНЗ	СК7

PH9	СК7, ІК
PH11	СК4, ІК
PH13	СК6
PH14	ЗК8, СК7, ІК
PH15	ІК
PH17, PH20	СК13
PH18	СК2, ІК
PH24	ЗК12
PH26	СК7, СК17

де, ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК17. Здатність управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингову, конкурентну, інноваційну, фінансову та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону;

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

PH3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

PH9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

PH11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

PH13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

PH14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

PH15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

PH17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

PH18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

PH20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

PH24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

PH26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напрямку діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фінанси, гроші, світова фінансова і валютна системи

Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах

1.1. Сутність фінансів, міжнародних фінансів та взаємозв'язок з іншими категоріями

1.2. Структура міжнародних фінансів та основні фінансові категорії

1.3. Функції фінансів та їхня роль у розвитку економіки

Тема 2. Гроші та їхня роль у світовій фінансовій системі

2.1. Теорії походження і сутність грошей

2.2. Форми та функції грошей

2.3. Еволюція світової грошово-валютної системи

Тема 3. Міжнародні розрахунки і валютні операції

3.1. Сутність і співвідношення понять «міжнародні розрахунки» та «валютні операції»

3.2. Сутність валюти, валютних цінностей і валютного курсу

3.3. Міжнародні валютні операції та їхні види

3.4. Цифрові активи та криптовалюти.

Тема 4. Світова фінансова система та її офшорні зони

4.1. Структура та учасники світової фінансової системи

4.2. Головні світові фінансові центри

4.3. Офшорні зони у світовій фінансовій системі

Змістовий модуль 2. Світовий ринок капіталу і міжнародні фінансові організації

Тема 5. Менеджмент акцій, облігацій та похідних фінансових інструментів

- 5.1. Портфельна теорія та ціноутворення активів
- 5.2. Загальний аналіз цінних паперів та моделі ціноутворення власного капіталу.
- 5.3. Аналіз фіксованого доходу та ціноутворення облігацій
- 5.4. Ф'ючерси, опціони та інші деривативи. Хеджування ризиків.

Тема 6. Інвестиційні рішення на світовому ринку

- 6.1. Прямі іноземні інвестиції та транскордонні придбання
- 6.2. Структура і вартість капіталу міжнародних компаній
- 6.3. Управління грошовими потоками багатонаціональної компанії
- 6.4. Міжнародне податкове середовище і трансфертне ціноутворення

Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій

- 7.1. Міжнародний валютний фонд
- 7.2. Світовий банк та його роль у міжнародних відносинах
- 7.3. Міжнародний банк реконструкції та розвитку

Тема 8. Платіжний баланс країн світу

- 8.1. Сутність, принципи складання, структура платіжного балансу країни
- 8.2. Балансування статей платіжного балансу та концепція його економічної рівноваги
- 8.3. Міжнародна інвестиційна позиція країни

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах	Здійснення розв'язання фінансової криптограми. Визначення приросту додаткових депозитних грошей банківської системи в процесі грошово-кредитної мультиплікації. Визначення золотого умісту грошей.
Тема 2. Гроші та їхня роль у світовій фінансовій системі	Визначення рівня та індексу інфляції. Презентація результатів виконання індивідуального завдання.
Тема 3. Міжнародні розрахунки і валютні операції	Визначення реального курсу національної грошової одиниці щодо іноземної валюти. Визначення, яка валюта девальвувала, а яка девальвувала. Пошук інформації щодо відмінностей криптоактивів від інших валютних цінностей, особливості використання іноземної валюти в різних країнах. Презентація результатів виконання індивідуального завдання.

Тема 4. Світова фінансова система та її офшорні зони	Визначення виду котирування валюти та крос-курсу валют. Побудова графіку купівлі та продажу іноземної валюти.
Тема 5. Менеджмент акцій, облігацій та похідних фінансових інструментів	Здійснення розрахунків щодо акцій, облігацій та деривативних фінансових інструментів. Презентація доповіді про різні цінні папери і працюють за правилами гри в трикутнику «доповідач – опонент – рецензент». Презентація результатів виконання індивідуального завдання.
Тема 6. Інвестиційні рішення на світовому ринку	Здійснення розрахунків щодо визначення прибутку інвестора від виконання опціонів, ф'ючерсів.
Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій	Розрахунок та аналіз умов надання кредитів від міжнародних фінансових інституцій. Аналіз фінансової діяльності обраної міжнародної фінансової інституції.
Тема 8. Платіжний баланс країн світу	Пошук даних та здійснення аналізу Платіжного балансу України упродовж трьох останніх років. Визначення номінальної вартості контракту на яку оформлюються векселі і реальну ставку кредиту в контексті укладання експортного контракту на продаж товарів.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 – 8	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 1 – 8	Підготовка до практичних та лабораторних занять
Тема 1 – 6	Написання есе
Тема 2, 3, 5	Підготовка презентації результатів виконання індивідуального завдання
Тема 1 – 6	Підготовка до письмових контрольних робіт
Тема 1 – 8	Підготовка до іспиту

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських), лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 3), проблемна лекція (Тема 4 – 8).

Наочні (демонстрація (Тема 1 – 8)).

Практичні (практичні та лабораторні заняття (Тема 1 – 8), есе (Тема 1 – 6), інсценізація (Тема 5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту), диференційованого заліку або заліку. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: письмові контрольні роботи (у сумі 20 балів), презентації доповідей (у сумі 30 балів), есе (10 балів).

Семестровий контроль: Іспит.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
Галузь знань **29 “Міжнародні відносини”**
Спеціальність **292 “Міжнародні економічні відносини”**

Кафедра міжнародних економічних відносин
Факультет міжнародних відносин і журналістики
Дисципліна «**Міжнародні фінанси**»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1 (стереотипне) – оцінювання у межах 7 балів

Для товарного обігу необхідно 15 млрд. золотих грошових одиниць. Яким буде відносний золотий вміст одиниці паперових грошей, якщо їхня загальна сума в обігу становитиме 15; 22,5 і 30 млрд. дол.? У яких із цих випадків має місце інфляція?

Завдання 2 (стереотипне) – оцінювання у межах 7 балів

Центральний банк Польщі здійснив вливання грошей у банківську систему у розмірі 800,0 млн. злотих. Діюча норма обов'язкового резервування у Польщі становить 10 %. Необхідно визначити:

- 1) загальний обсяг грошей у обігу всієї банківської системи з урахуванням грошово-кредитної мультиплікації;
- 2) який обсяг вільних коштів для активних операцій матиме 3-й у ланцюгу мультиплікації банк.

Завдання 3 (діагностичне) – оцінювання у межах 8 балів

Банк пропонує три різні депозитні програми. Умови програм наведено в табл. 1. Вибрати найбільш вигідний варіант депозитного вкладу.

Таблиця 1

Пропозиції та умови різних вкладів у банку

Варіант вкладу	Строк вкладу (роки)	Сума вкладу	Річна ставка (в долях одиниці)	Вид нарахування процентів
1	9	20000	0,227	просте нарахування процентів
2	6,5	15000	0,205	складне нарахування процентів
3	9	19000	0,219	складне щоквартальне нарахування процентів

Завдання 4 (діагностичне) – оцінювання у межах 8 балів

Інвестор займає строкову позицію гри на пониження 10 січня за одним березневим ф'ючерсним контрактом на швейцарські франки (стандартна партія 100 000 швейцарських франків) за ціною 1,8405 дол. США за один франк. Гарантійний внесок 1800 дол. США, додаткове забезпечення – 1400 дол. США. Скільки грошей залишилося на рахунку інвестора 13 січня вранці, якщо останній контракт на швейцарські франки відбувся 10 січня за ціною 1,8410 дол. США за франк, 11 січня – 1,8380 дол. США, а 12 січня – 1,8400 дол. США.

Завдання 5 (евристичне) – оцінювання у межах 10 балів

Підприємство має у вітчизняному банку рахунки у гривнях і доларах США і отримало 3 пропозиції на постачання йому транспортного засобу:

- 1) німецька фірма; умови поставки FOB, строк поставки – 2 тижні, оплата за відкритим рахунком
- 2) японська фірма; умови СІР, строк поставки – через півтора місяці, оплата через документарне інкасо
- 3) американська компанія; умови СРТ, строк – через 1 місяць, оплата через документарний акредитив

У банку та страховій компанії встановлено тарифи:

банківський переказ 150 дол. США,
комісійні за інкасо 0,13% від вартості контракту,
комісійні за акредитив 0,65% від вартості контракту,
страхування 2,7% від вартості контракту.

Вартість транспортного засобу у Германії – 56000 дол. США, у Японії – 52000 дол. США, у США – 54500 дол. США.

Необхідно: визначити найбільш вигідний варіант.

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин
(Протокол №_ від __.__.20__р.)

Завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин,
д. е. н., професор

Ірина ОТЕНКО

Екзаменатор к. е. н., доцент

Світлана АЧКАСОВА

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань. Загальна кількість балів за виконання екзаменаційної роботи становить – 40.

Завдання 1, 2 (стереотипне) (7 балів)

Максимальна оцінка за кожне завдання – 7 балів, із них:

- 2 – правильний методичний підхід, знання формули для розрахунку;
- 1 – правильний арифметичний розрахунок показника;
- 1 – оформлення розв'язання завдання: розв'язання, одиниці виміру, відповідь;
- 3 – наявність обґрунтованих висновків.

Завдання 3, 4 (діагностичне) (8 балів)

Максимальна оцінка за кожне завдання – 8 балів, із них:

- 3 – правильний методичний підхід, знання формули для розрахунку;

- 1 – правильний арифметичний розрахунок показника;
- 1 – оформлення розв'язання завдання: розв'язання, одиниці виміру, відповідь;
- 3 – наявність обґрунтованих висновків.

Завдання 5 (евристичне) (10 балів)

Максимальна оцінка завдання – 10 балів, із них:

- 3 – правильний методичний підхід, знання формул для розрахунку;
- 2 – правильний арифметичний розрахунок показників;
- 2 – оформлення розв'язання завдання: хід розрахунків, одиниці виміру, необхідні пояснення.
- 3 – наявність обґрунтованих висновків.

Рекомендована література

Основна

1. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України [Електронний ресурс] : навчально-практичний посібник / С. В. Бестужева. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 194 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14821/1/%D0%A1.%20%D0%92.%20%D0%91%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>.
2. Міжнародні фінанси: підручник / Горбач Л. М., Плотніков О. В. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. – 528 с.
3. Міжнародні фінанси : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – Київ : Кондор, 2019. – 525 с.

Додаткова

4. Ачкасова С. А. Вибір альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку / С. А. Ачкасова, З. Ю. Ляшенко // Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. - Одеса : ОНЕУ, 2023. – С. 255-257. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29711>.
5. Іщук Л. Сучасні технології та діджиталізація у контексті розвитку міжнародних фінансів / Л. Іщук, В. Поліщук // Економічний форум. – 2022. – 1(3). – С. 162-171.
6. Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент : методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. В. Лебідь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 48 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24889>.

7. Сіденко С. Міжнародні фінансові організації у процесах економічної модернізації країн / С. Сіденко, М. Кульбіда // Міжнародна економічна політика. – 2020. – № 1-2. – С. 100-136.

8. Чугунов І. Фінанси Міжнародного валютного фонду / І. Чугунов, Г. Кучер // Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo. Serija. Ekonomichni nauky. – 2022. – № 2. – С. 77-95.

Інформаційні ресурси в Інтернет

9. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 212-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 18.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

10. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

11. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Міжнародні фінанси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6860>

13. 360 Degrees of Financial Literacy [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.360financialliteracy.org>.

14. Business Dictionary [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.

15. Data and Statistics about the U.S. [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.usa.gov/statistics>.

16. Digital economy and society statistics – households and individuals [Electronic sources]. – Access mode : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals.

17. EU Statistics [Electronic sources]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/home?>

18. Portal Site of Official Statistics of Japan. [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.stat.go.jp/english/>

19. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.